

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра історії України та археології

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни
«Методика навчання історії в загальноосвітніх навчальних закладах»
(назва дисципліни)
підготовки бакалавра
(назва освітнього рівня)
спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)»
(шифр і назва спеціальності)
освітньо-професійної програми
«Середня освіта. Історія, правознавство»
(назва освітньо-професійної освітньо-наукової/освітньо-творчої програм)

Силабус навчальної дисципліни «Методика навчання історії у загальноосвітніх навчальних закладах» підготовки бакалавра, галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)», за освітньою програмою «Середня освіта. Історія, правознавство»

Розробник: кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та археології Денисюк Василь Іванович

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри історії України та археології

протокол № ____ від _____ 202_ р.

Завідувач кафедри: _____ (підпис) (_____) (прізвище, ініціали.)

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань– 01 «Освіта/Педагогіка» Спеціальність–014 «Середня освіта (Історія)» Освітній ступінь– бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 4 / 120		Рік навчання <i>третій</i>
		Семестр <i>п'ятий</i>
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 22 год.
		Практичні (семінарські) 32 год.
		Самостійна робота 58 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: екзамен

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Галузь знань– 01 «Освіта/Педагогіка» Спеціальність–014 «Середня освіта (Історія)» Освітній ступінь– бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 4 / 120		Рік навчання <i>третій</i>
		Семестр <i>шостий</i>
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 10 год.
		Самостійна робота 86 год.
		Консультації 14 год.
		Форма контролю: екзамен

II Інформація про викладача

ППП–Денисюк Василь Іванович.

Посада–доцент кафедри історії України та археології.

Контактна інформація: номер мобільного телефону–0663893490, електронна адреса–denysyuk.vasyl@eenu.edu.ua.

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу. Навчальна дисципліна спрямована на вивчення комплексу методів навчання історії в загальноосвітніх навчальних закладах, а також основних проблем, з якими стикається вчитель під час педагогічної діяльності. Окремі теми спрямовані на вивченні структури уроку, основних завданнях, які ставить сучасний світ перед історією як однією з суспільствознавчих дисциплін.
  2. Пререквізити (попередні курси, на яких базується вивчення дисципліни). Навчальна дисципліна спирається на знання та компетентності, які були засвоєні студентами під час вивчення дисциплін «Вікова фізіологія з основами гігієни», «Психологія», «Психологія», «Археологія», «Історія первісного суспільства та Стародавнього Сходу», «Давня та середньовічна історія України», «Історія Стародавньої Греції та Риму», «Спеціальні історичні дисципліни», «Етнологія», «Історія середніх віків країн Західної Європи», «Історія України нового часу», «Історія країн Центрально-Східної Європи середніх віків та нового часу», «Історія української культури».
- Постреквізити (дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення даної дисципліни). Навчальна дисципліна дозволить студентам засвоїти компетентності, необхідні для вивчення дисциплін спеціалізацій: «Методика навчання історії України», «Організація науково-пошукової роботи в школі», «Методика навчання суспільствознавчих дисциплін», «Організація краєзнавчої роботи учнів», «Методика навчання всесвітньої історії», «Організація екскурсійної роботи в закладах освіти».
3. Мета і завдання навчальної дисципліни. Мета курсу—завершити підготовку студентів до навчання історії в школі. Завдання: озброїти студентів знаннями основних закономірностей навчання й виховання, допомогти оволодіти основними практичними вміннями викладання відповідного шкільного предмету та ведення виховної роботи.

4. Результати навчання (Компетентності).

Загальні компетентності:

- Володіння рідною мовою, сучасними засобами зв'язку та основами комп'ютерної грамотності для ефективного забезпечення інформаційної підтримки проведення наукового дослідження, уможливлення міждисциплінарних та професійних комунікацій;
- Здатність до спілкування, роботи в команді, самокритики, самодисципліни, використання різних кодів і засобів спілкування;
- Здатність до практичного застосування нових ідей, пропозицій, освітніх практик з метою цілеспрямованого вдосконалення, безперервного і самоорганізованого навчання.

Фахові компетентності:

- Здатність визначати на основі знань про минуле організаційні форми, зміст та методи навчання історії;
- Здатність використовувати методи усного і наочного викладу історичного матеріалу, роботи з текстом на уроках історії;
- Здатність вибирати оптимальні способи (засоби і прийоми) організації навчання історії відповідно до тематичних особливостей матеріалу (політична історія, культурне життя, соціально-економічна історія, військова проблематика тощо);
- Здатність застосовувати на практиці індивідуальні, групові та колективні форми організації навчання історії;
- Здатність сполучати активну самостійну роботу учнів з викладом учителя;
- Здатність реалізовувати на практиці творчо-індивідуальний підхід до викладання історії.

5. Структура навчальної дисципліни.

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Формування історичних знань та вмінь, виховання учнів в процесі вивчення історії. Методи навчання історії.						
Тема 1. Методика викладання історії як наукова та навчальна	9	2	2	4	1	ДБ, Т / 3

дисципліна.						
Тема 2. Історичні знання	8	2	2	4		ДБ, Т / 3
Тема 3. Педагогічна майстерність і особистість учителя історії	8	2	2	4		ДБ, Т / 2
Тема 4. Навчально-виховний потенціал історії. Зміст шкільної історичної освіти	6		2	3	1	ДБ, Т / 2
Тема 5. Міжпредметні та міжкурсові зв'язки.	6		2	4		ДБ, Т / 3
Тема 6. Проблема методів навчання історії та їх класифікація	6	2		3	1	
Тема 7. Словесні методи навчання історії. Методи наочного навчання історії	9	2	2	5		ДБ, Т / 3
Тема 8. Методи роботи з текстом у навчанні історії. Пасивні й активні методи навчання. Розвиток критичного мислення школярів	10	2	2	5	1	ДБ, Т / 2
Тема 9. Технічні засоби навчання в процесі вивчення історії	6		2	4		ДБ, Т / 2
Модульна контрольна робота № 1.						МКР/30
Разом за модулем	68	12	16	36	4	50
Змістовий модуль 2.						
Форми організації навчально-виховного процесу з історії						
Тема 10. Розкриття закономірностей історичного процесу. Розвиток уявлень про історичний час. Методика роботи з історичними поняттями	9	2	2	4	1	ДБ, Т / 3
Тема 11. Політична, військова, соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії. Людина в історії.	7	2	2	3		ДБ, Т / 3
Тема 12. Урок історії	6	2		3	1	
Тема 13. Підготовка вчителя до уроку історії	7		4	3		ДБ, Т / 4
Тема 14. Система перевірки та оцінки рівнів навчальних досягнень учнів	7		4	3		ДБ, Т / 4
Тема 15. Проблема міцності знань з історії. Сутність і види контролю і перевірки знань учнів	8	2	2	3	1	ДБ, Т / 3
Тема 16. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі.	8	2	2	3	1	ДБ, Т / 3
Модульна контрольна робота № 2.						МКР/30
Разом за модулем	52	10	16	22	4	50
Всього годин/Балів	120	22	32	58	8	100

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
-------------------------------	--------	------	--------	-----------	-------	-----------------------

Змістовий модуль 1. Формування історичних знань та вмінь, виховання учнів в процесі вивчення історії. Методи навчання історії.						
Тема 1. Методика викладання історії як наукова та навчальна дисципліна.	7	2		4	1	ДБ, Т / 3
Тема 2. Історичні знання	9	2		6	1	ДБ, Т / 3
Тема 3. Педагогічна майстерність і особистість учителя історії	7			6	1	ДБ, Т / 2
Тема 4. Навчально-виховний потенціал історії. Зміст шкільної історичної освіти	7		2	4	1	ДБ, Т / 2
Тема 5. Міжпредметні та міжкурсів зв'язки.	5			5		ДБ, Т / 3
Тема 6. Проблема методів навчання історії та їх класифікація	5			4	1	
Тема 7. Словесні методи навчання історії. Методи наочного навчання історії	11	2		8	1	ДБ, Т / 3
Тема 8. Методи роботи з текстом у навчанні історії. Пасивні й активні методи навчання. Розвиток критичного мислення школярів	9		2	6	1	ДБ, Т / 2
Тема 9. Технічні засоби навчання в процесі вивчення історії	7			6	1	ДБ, Т / 2
Модульна контрольна робота № 1.						МКР/30
Разом за модулем	67	6	4	49	8	50
Змістовий модуль 2. Форми організації навчально-виховного процесу з історії						
Тема 10. Розкриття закономірностей історичного процесу. Розвиток уявлень про історичний час. Методика роботи з історичними поняттями	8	2		5	1	ДБ, Т / 3
Тема 11. Політична, військова, соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії. Людина в історії.	8	2		5	1	ДБ, Т / 3
Тема 12. Урок історії	9		2	6	1	
Тема 13. Підготовка вчителя до уроку історії	6			6		ДБ, Т / 4
Тема 14. Система перевірки та оцінки рівнів навчальних досягнень учнів	8		2	5	1	ДБ, Т / 4
Тема 15. Проблема міцності знань з історії. Сутність і види контролю і перевірки знань учнів	6			5	1	ДБ, Т / 3
Тема 16. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі.	8		2	5	1	ДБ, Т / 3
Модульна контрольна робота № 2.						МКР/30
Разом за модулем	53	4	6	37	6	50
Всього годин/Балів	120	10	10	86	14	100

Форма контролю*: ДС–дискусія, ДБ–дебати, Т–тести, ТР–тренінг, РЗ/К–розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС–індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ–робота в малих групах, МКР/КР–модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р–реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Форма і зміст таблиці може бути видозмінена, на розгляд кафедри

6. Завдання для самостійного опрацювання (для денної форми навчання – 58 год, для заочної форми навчання – 86 год)

Тема 1. Методика викладання історії як наукова та навчальна дисципліна. (ДФН – 4 год, ЗФН – 4 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Переглянути шкільні підручники з історії.

Проаналізувати зміст чинних шкільних програм з історії.

Тема 2. Історичні знання. (ДФН – 4 год, ЗФН – 6 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Підготувати умови двох задач для роботи із лінією часу.

Розробити методику формування понять:

-холоп;

-рабовласник;

-держава;

-культура.

Тема 3. Педагогічна майстерність і особистість учителя історії. (ДФН – 4 год, ЗФН – 6 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Опрацювати питання:

1. Роль учителя історії в навчанні та вихованні школярів.

2. Права та обов’язки вчителя.

3. Методична робота в школі.

4. Професійна самоосвіта.

Тема 4. Навчально-виховний потенціал історії. Зміст шкільної історичної освіти. (ДФН – 3 год, ЗФН – 4 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 5. Міжпредметні та міжкурсові зв’язки. (ДФН – 4 год, ЗФН – 5 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 6. Проблема методів навчання історії та їх класифікація. (ДФН – 3 год, ЗФН – 4 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 7. Словесні методи навчання історії. Методи наочного навчання історії.

(ДФН – 5 год, ЗФН – 8 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою

На основі конкретної історичної теми (за власним вибором) підготувати такі види усного викладу матеріалу: опис;

- розповідь;
- характеристику;
- міркування.

На основі конкретного історичного матеріалу підготувати такі види бесіди:

- аналітичну;
- заключну,
- вступну.

Продумати методику вивчення "Руської Правди" (8 клас, всесвітня історія).

Спланувати вивчення нового матеріалу за підручниками (тема уроку за власним вибором)

Підібрати конкретний газетний матеріал (стаття, замітка, інтерв'ю тощо),

визначити тему уроку, продумати методичні прийоми використання обраного матеріалу.

Підготувати опис однієї картини на історичну тему.

Тема 8. Методи роботи з текстом у навчанні історії. Пасивні й активні методи навчання. Розвиток критичного мислення школярів. (ДФН – 5 год, ЗФН – 6 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Опрацювати питання:

1. Мислення як психологічна категорія.
2. Значення логічного мислення у процесі вивчення історії
3. Дивергентне та конвергентне мислення.
4. Необхідність формування критичного та оціночного мислення.
5. Методичні шляхи формування мислення на уроках історії.

Тема 9. Технічні засоби навчання в процесі вивчення історії. (ДФН – 4 год, ЗФН – 6 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою

Розробити методику використання діафільму на уроці історії (тема уроку за власним вибором).

Розробити методику використання діафільму на уроці історії (тема уроку за власним вибором).

Тема 10. Розкриття закономірностей історичного процесу. Розвиток уявлень про історичний час. Методика роботи з історичними поняттями. (ДФН – 4 год, ЗФН – 5 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 11. Політична, військова, соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії. Людина в історії. (ДФН – 3 год, ЗФН – 5 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 12. Урок історії. (ДФН – 3 год, ЗФН – 6 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 13. Підготовка вчителя до уроку історії. (ДФН – 3 год, ЗФН – 6 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 14. Система перевірки та оцінки рівнів навчальних досягнень учнів. (ДФН – 3 год, ЗФН – 5 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 15. Проблема міцності знань з історії. Сутність і види контролю і перевірки знань учнів. (ДФН – 3 год, ЗФН – 5 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 16. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. (ДФН – 3 год, ЗФН – 5 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента (*щодо відвідування занять, наприклад*).

Викладач 1) зобов'язується ставитися до студента з повагою, вимагаючи взаємності, 2) намагатиметься формувати атмосферу довіри та доброзичливості.

Порушення дисципліни з боку студента буде викликати реакцію відповідно до

Правил внутрішнього порядку університету. Порушенням дисципліни з боку

студента будуть вважатися: 1) систематичні пропуски та запізнення більше ніж на

10 хвилин на заняття з дисципліни, 2) неадекватна та девіантна поведінка на

заняттях.

Політика щодо академічної доброчесності. Підготовка до практичних (семінарських) занять потребуватиме відповідального ставлення у роботі з літературою та джерелами, з яких буде взято інформацію (в тому числі посилання). Недобросовісне ставлення студента щодо академічної доброчесності може негативно впливати на оцінку.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. За погодженням з викладачем часу і місця, пропущені за поважними причинами практичні заняття можна перездати не пізніше, ніж через 3 дні після проведення останнього практичного заняття і не пізніше ніж за 2 дні до завершення семестру. Форма перездачі пропусків погоджується з викладачем (може бути дистанційно).

Поточний контроль (маx - 40 балів)		Модульний контроль (маx - 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2		
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	МКР 1	МКР 2	
12 балів як середнє арифм. + 8 балів за активність	12 балів як середнє арифм. + 8 балів за активність	30	30	100

До поточної модульної оцінки додаються бали за активну навчальну діяльність протягом семестру:

- 8 балів додаються, якщо на 75% практичних занять студент отримав позитивну оцінку або доповнення;
- 3 бали додаються, якщо на 25 % практичних занять студент отримав позитивну оцінку або доповнення.

V. Підсумковий контроль

Підсумкова форма контролю–екзамен. Результати екзамену оцінюються в межах 60 балів. Складання екзамену не є обов'язковим. Якщо студент отримав не менше 75 балів протягом семестру, він може не здавати екзамен. Екзамен проходить усно.

Перелік екзаменаційних питань:

1. Методика викладання історії як наукова та навчальна дисципліна.
2. Поняття та сутність «методики викладання історії».
3. Державний стандарт шкільної історичної освіти та компетентності.
4. Розуміння та значення історичних знань.

5. Суспільна значущість професії вчителя, його функції.
6. Складники та критерії педагогічної майстерності.
7. Педагогічна майстерність як мистецтво. Такт учителя як засіб гармонізації педагогічної системи.
8. Функції історичного знання.
9. Структура і зміст шкільної історичної освіти.
10. Поняття «метод навчання». Прийоми і засоби навчання історії.
11. Класифікація методів навчання історії.
12. Словесні методи навчання історії.
13. Види усного викладу історичного матеріалу вчителем. Вимоги до усного викладу.
14. Види бесіди. Вимоги до проведення бесіди.
15. Методика роботи з історичними картами. Контурні карти.
16. Використання картин (навчальних, репродукцій творів живопису) на уроках історії.
17. Методи наочного навчання історії.
18. Методи роботи з текстом у навчанні історії.
19. Методика роботи з історичними документами.
20. Прийоми роботи з підручниками історії.
21. Використання поточної інформації на уроках.
22. Методика застосування навчальних кінофільмів з історії.
23. Використання діафільмів та діалозитивів у процесі навчання історії.
24. Розробити методику використання діафільму на уроці історії (тема уроку за власним вибором).
25. Методичні прийоми роботи з платівками та магнітними записами.
26. Пасивні й активні методи навчання.
27. Розвиток критичного мислення школярів.
28. Розкриття закономірностей історичного процесу.
29. Розвиток уявлень про історичний час.
30. Історичне поняття. Методика роботи з історичними поняттями.
31. Політична, військова, соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії.
32. Людина в історії.
33. Класифікації уроків історії.
34. Комбінований урок.
35. Проблема міцності знань з історії.
36. Сутність і види контролю і перевірки знань учнів.
37. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі.
38. Навчання історії в XVII–XVIII ст.
39. Методика навчання історії в середніх школах у XIX–на початку XX ст. на українських землях.
40. Історична освіта в УРСР.
41. Формування уявлень про історичний час і простір .

42. Роль понять у вивченні історії. Співвідношення фактів та понять. Класифікація понять за ступенем узагальнення.
43. Формування уявлень про історичні поняття.
44. Права та обов'язки вчителя.
45. Методична робота в школі.
46. Професійна самоосвіта.
47. Роль історії у формуванні наукового світогляду учнів.
48. Виховні можливості шкільного курсу історії.
49. Методичні шляхи реалізації виховних можливостей історичного матеріалу.
50. Методика встановлення міжпредметних та міжкурсових зв'язків.
51. Підготовка вчителя до уроку історії.
52. Практичний метод навчання історії.
53. Перевірка знань та вмінь учнів на уроках історії.
54. Нетрадиційні типи уроків історії.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	
Оцінка	
90–100	Відмінно
82–89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1–59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Методичне забезпечення.

1. Балюта Є., Голівець О. Історія України. Всесвітня історія. 7 клас: методичний та дидактичний супровід навчальної діяльності: книжка для вчителя. К.: Генеза, 2013. 184 с.
2. Балюта Є., Голівець О. Історія України. Всесвітня історія. 8 клас: методичний та дидактичний супровід навчальної діяльності: книжка для вчителя. К.: Генеза, 2013. 184 с.
3. Історія в літературних образах. Збірник історико-літературних творів студентів історичного факультету СНУ імені Лесі Українки / упорядник Прокопчук Вікторія. Луцьк: Волинські старожитності, 2013. 236 с.
4. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 5-9 класи. Історія України. Всесвітня історія. Основи правознавства. К.: Освіта. 2013. 96 с.

5. Прокопчук В. Методика викладання історії. Тести. Луцьк: РВВ «Вежа» ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. 56 с.
6. Прокопчук В. Педагогічна практика: організація та проведення. Луцьк, 2012. 100 с.

Список джерел

1. Акінфієв О. Реферат як приклад дослідницької роботи. *Історія в школі*. 1998. № 8. С. 16–21.
2. Барладін О. Історичний атлас в комп'ютерному класі. *Історія в школах України*. 2005. № 1. С. 21–22.
3. Баханов К.О. Лабораторно-практичні роботи у викладанні історії України. К.: Генеза, 1996. 205 с.
4. Баханов К. Навчання історії за інтегрованою системою. *Історія в школі*. 2000. № 2. С. 14–18.
5. Баханов К. Навчання історії за проектною системою. *Історія в школі*. 2000. № 3. С. 33–41.
6. Баханов К. Навчання історії за системою С. Френе. *Історія в школі*. 2002. №. С. 37–43.
7. Баханов К. Написані з власного досвіду (перше покоління українських підручників: основні напрями модернізації). *Історія в школах України*. 2004. № 5. С. 11–16.
8. Баханов К. Робочий зошит учня–інноваційний засіб навчання у другій половині 1990-х років. *Історія в школах України*. 2006. № 9. С. 16–21.
9. Баханов К. Технологія групової творчої справи в навчанні історії в школі. *Історія в школах України*. 2000. № 1. С. 23–28.
10. Баханов К. Технологія повного засвоєння навчального матеріалу. *Істор. в шк. України*. 2001. № 2. С. 20–25.
11. Баханов К. Учнівські компетенції як складова програм з історії для 12-річної школи. *Історія в школах України*. 2004. № 7. С. 7–11.
12. Бійчук Г. Сутність, структура і психологічні особливості формування національного характеру особистості. *Історія в школі*. 2005. № 7. С. 1–8.
13. Власов В. Методика контролю навчальних досягнень учнів з історії в контексті компетентнісно-орієнтованого навчання. *Історія в школах України*. 2007. № 6. С. 15–21.
14. Гін А. О. Прийоми педагогічної техніки: Вільний вибір. Відкритість. Діяльність. Зворотний зв'язок. Ідеальність: посібник для вчителів. Луганськ: Навчальна книга. Янтар. 2004. 84 с.
15. Гриценко А. Формування інформаційної компетентності: аналіз теоретичного поняття. *Історія в школі*. 2013. Липень–серпень. С. 12–15.
16. Гриценко А. Дослідження структури та складових елементів інформаційної компетентності старшокласників у процесі її формування. *Історія в сучасній школі*. 2013. № 10. С. 27-24.

17. Гриценко А. Новий державний стандарт та навчальні програми з історії як офіційні документи з формування в учнів умінь використовувати інформаційні ресурси у процесі вивчення історії. *Історія в сучасній школі*. 2013. № 11. С. 32–34.
18. Десятов Д. Використання картин історичної тематики на уроці: створення образів чи міфів? *Історія в школах України*. 2007. № 5. С. 17–23.
19. Десятов Д. Використання мережевого геосервісу GOOGLE-MAPS в процесі навчання історії. *Історія в школі*. 2013. Червень. С. 22–24.
20. Десятов Д. Використання мережевих технологій як засобу організації кооперативної діяльності учнів в процесі навчання історії. *Історія в школі*. 2013. Липень–серпень. С. 16–19.
22. Десятов Д. Використання ВЕБ-КВЕСТУ як методу розвитку дослідницьких умінь учнів у процесі навчання історії. *Історія в школі*. 2012. Вересень. С. 22–25.
23. Дудка В., Дудка Л. Тест ЗНО з історії України: методологічні проблеми та типологія тестових матеріалів. *Історія в школах України*. 2010. № 2. С. 14–19.
24. Єрмоленко А. Як працювати з джерелами інформації на уроках історії. *Історія в школах України*. 2007. № 7. С. 35–36.
25. Журба Л. Проблемні ситуації та способи їх створення на уроках новітньої історії України. *Історія в школі*. 2006. № 6. С. 28–33.
26. Задорожна Л. Навчити працювати самостійно (інтеграційний метод роботи з історичними документами). *Історія в школах України*. 2004. № 5. С. 7–10.
27. Коляда І. Урок–історична вікторина–ефективна форма організації реалізації засад особистісно-орієнтованого навчання. *Історія в школі*. 2005. № 1. С. 22–26.
28. Коляда І., Виговський М., Загребельна Н. Роль та місце художньої літератури на уроках історії України. *Історія в школі*. 2007. № 3. С. 23–29.
29. Комар В. Особливості проведення уроків узагальнення з історії в 5 класі. *Історія в школах України*. 2006. № 6. С. 36–41.
30. Комаров В. До питання про систему методів навчання історії в школі (загальнометодичний аспект). *Історія в школах України*. 2003. № 5. С. 26–29.
31. Комаров В. Історичні образи: як їх формувати. *Історія в школах України*. 2001. № 2. С. 26–28.
32. Комаров В. Наступність в системі методів навчання історії. *Історія в школі*. 2003. № 4. С. 16–20.
33. Комаров В. До питання про систему методів навчання історії в школі. *Історія в школах України*. 2003. № 5. С. 23–26.
34. Комаров В. О. Про систему методів навчання історії. *Історія в школах України*. 2003. № 6. С. 30–35.
35. Кузьменко О. Урок-семінар. *Історія в школах України*. 2001. № 2. С. 29–31; № 6. С. 20–21.
36. Курилів Валентина. Методика викладання історії. Львів–Торонто: «Світ», 2003. 248 с.
37. Ладиченко Т. Електронний педагогічний програмний засіб з історії–новий крок в оволодінні навчальним матеріалом. *Істор . в шк. України*. 2005. № 4. С. 35–36.

38. Левдер А. До проблеми технологізації навчальної діяльності школярів на уроках історії. *Історія в школах України*. 2007. № 5. С. 24–27.
39. Левітас Ф. Сучасний урок–основні вимоги до організації навчального процесу. *Історія в школі*. 2006. № 12. С. 26–32.
40. Левітас Ф., Розвадовська Л. Робота з підручником на уроках історії. *Історія в школі*. 2007. № 5. С. 22–27.
41. Люшин М. Виховуємо громадянина.. *Історія в школах України*. 2004. № 2. С. 8–10.
42. Мельник Л.Г. Методика викладання історії. К.: Вища школа., 1974. 221 с.
43. Методика преподавания истории в средней школе. Учеб. пособие для студентов пединститутов (С.А.Ежова, И.М.Ледбеева, А.В.Дружкова и др.) М.: Просвещение, 1986. 272 с.
44. Мисан В. Сучасний урок історії: типологія, структура, характеристика форм. *Історія в школі*. 2006. № 2. С. 20–23; № 3. С. 20–23.
45. Мисан В. До проблеми змісту курсів історії. *Історія в школах України*. 2007. №7. С. 23–28.
46. Мисан В. Особливості організації навчання історії у 5 класі. *Історія в школі*. 2006. № 7–8. С. 23–26;
47. Мисан В. Розподіл навчального часу на уроках історії як дидактична проблема. *Історія в школах України*. 2006. № 7. С. 22–29.
48. Мисан В. Характеристика уроку з пропедевтичного курсу історії. *Історія в школі*. 2001. № 5. С. 26–31.
49. Мисан В. Готувати до вивчення історії (Основні тенденції в розвитку сучасної вітчизняної історичної пропедевтики). *Істор. в шк. України*. 2005. № 4. С. 15–18.
50. Мокрогуз О. Оцінювання в контексті перевірки навчальних досягнень учнів з історії. *Істор. в шк. України*. 2003. № 4. С. 41–46.
51. Мокрогуз О. Методичні засади використання мультимедійної презентації. *Історія в сучасній школі*. 2012. № 4. С. 35–38.
51. Мороз П. Особливості реклами як історичного джерела. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2013. № 5. С. 11–16.
52. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–9 класи. *Історія України. Всесвітня історія. Основи правознавства*. К.: Освіта. 2013. 96 с.
53. Осадчук Р. Умови, які забезпечують ефективність застосування самостійної роботи учнів у профільному навчанні. *Історія в школі*. 2007. № 2. С. 12–13.
54. Осадчук Р. Теоретико-методологічні засади використання між предметних зв'язків в умовах фундаменталізації змісту суспільно-гуманітарних предметів у старшій школі. *Історія в школі*. 2012. Травень–червень. С. 20–22.
55. Островський В. Тестовий контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів з історії в контексті компетентнісного підходу. *Історія в школах України*. 2010. № 2. С. 4–13.

56. Павленко Л. Словесно ігрова форма навчання. *Історія в школах України*. 2001. № 6. С. 23–27.
57. Павленко О. Контроль в освіті як дидактична категорія і наукова проблема. *Історія в школі*. 2005. № 5. С. 20–22.
58. Подобєд О. Віртуальні навчальні екскурсії історичними просторами України та зарубіжних країн. *Історія в сучасній школі*. 2012. № 6. С. 27–29.
59. Пометун О. Вивчення історії в початковій школі як основа і найважливіший засіб виховання духовності, національної свідомості та розвитку мислення молодших школярів. *Історія в школах України*. 1996. № 2. С. 5–10.
60. Пометун О. Компетентнісний підхід у сучасній історичній освіті. *Історія в школах України*. 2007. № 6. С. 3–13.
61. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К.: «Вид-во А.С.К.». 2004. 192 с.
62. Пометун О. Методика навчання історії в школі / О.І. Пометун., Г.О.Фрейман. К.: Генеза, 2006. 328 с.
63. Пометун О. Запитання як найважливіший спосіб взаємодії вчителя й учнів у процесі навчання. *Історія в школах України*. 2006. № 3. С. 25–29.
64. Пометун О. Компетентнісний підхід у сучасній історичній освіті. *Істор. в шк. України*. 2007. № 6. С. 3–7.
65. Приходько А. Нові освітні технології та способи їх реалізації. *Історія в школі*. 2005. № 2. С. 23–29.
66. Приходько А. Перший урок, або щирі поради вчителю-початківцю. *Історія в школі*. 2006. С. 9.
67. Приходько А. Урок та інші форми навчання у сучасній методиці викладання історії. *Історія в школі*. 2006. № 3. С. 34–36.
68. Сотніченко В. Дидактичні аспекти історичної освіти в контексті Болонського процесу. *Історія в школі*. 2005. № 2. С. 19–22.
69. Сотніченко В. Дидактичні та методичні заходи запровадження інноваційних технологій в умовах переходу до кредитно-модульної системи організації навчального процесу. *Історія в школі*. 2005. № 5. С. 14–19.
70. Сотніченко В. Демократичність у шкільній освіті, або імперативний аспект методів навчання. *Історія в школі*. 2007. № 5. С. 13–15.
71. Сотніченко В. Корекція результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів як педагогічна проблема. *Історія в школах України*. 2007. № 7. С. 29–31.
72. Сучасні підходи до історичної освіти. Львів; НВО «Українські технології», 2004. 128 с.
73. Терно С. Формування методологічної культури учнів у процесі навчання історії. *Історія в школі*. 2000. № 5–6. С. 33–37.
74. Терно С. Історичне мислення: як його розвивати ?. *Історія в школах України*. 2007. № 5. С. 8–10.
75. Терно С. Історичні поняття: структура і способи визначення. *Істор. в шк. України*. 2003. № 3. С. 36–37.

76. Терно С. Ознайомлення учнів із системою понять історичних курсів(Класифікації та шляхи формування понять). *Істор. в шк. України*. 2003. № 4. С. 24–26.
77. Терно С. Умови формування наукових понять у учнів на уроках історії. *Істор.в школі*. 2000. № 1. С. 9–12.
78. Терно С. Чи навчені наші учні мислити критично?. *Історія в школах України*. 2007. № 7. С. 18–23.
79. Терно С. Як підвищити ефективність навчання? (Науково-технологічні засади формування історичних понять). *Історія в школах України*. 2003. № 5. С. 21–25.
80. Терно С. Якість засвоєння історичних понять учнями загальноосвітніх шкіл. *Історія в школах України*. 2000. № 4. С. 28–32.
81. Українська історична дидактика. К.: Генеза, 2003. 267 с.
82. Фідря О. Як розвивати знання. *Історія в школах України*. 2005. №4. С. 12–14; 2006. № 3. С. 9–14.
83. Фідря О. Роль та місце історичної особи на уроках історії.. *Історія в школах України*. 2003. № 4. С. 26–31.
84. Фідря О. Чи можливо зрозуміти історію?. *Історія в школах України*. 2004. № 5. С. 2–5.
85. Фідря О. Методологія історії та формування хронологічних і просторових компетенцій учнів. *Історія в школі*. 2003. № 3. С. 18–23.
86. Фрейман Г. Загальнодидактична концепція реалізації освітньо-виховних завдань шкільної суспільствознавчої освіти. *Історія в школі*. 2006. № 4. С. 26–29.
87. Фрейман Г. Формування аксеологічної компетентності на уроках історії України в 11 класі. *Історія в школах України*. 2007. № 6. С. 13–14.
88. Ходок М. Методичні засади краєзнавчої роботи в загальноосвітній школі. *Історія в школі*. 2004. № 4. С. 10–12.
89. Худобець О. Використання комп'ютерного супроводу на уроках історії стародавнього світу в 6 класі. *Історія в школах України*. 2006. № 8. С. 33–37.
90. Шеремет М. До проблеми формування критичного мислення особистості. *Історія в школі*. 2006. № 7–8. С. 15–17.
91. Шульга О., Шульга А. Застосування наочних методів навчання із використанням технічних засобів (ТЗН) на уроках історії. *Історія в школі*. 2013. № 6. С. 25–26.
92. Шульга О. Інформаційні технології як один із сучасних засобів навчання на уроках історії. *Історія в школі*. 2013. Червень. С. 27–30.